

Fundació Espigoladors

Municipi: Barcelona

Àmbit geogràfic: Catalunya

Forma jurídica: Fundació

www.espigoladors.cat

Breu història de l'organització:

La fundació neix el 2014 en plena crisi econòmica de la mà de tres emprenedores/rs socials. Una organització que volia donar resposta a tres necessitats de la nostra societat d'una manera innovadora, transformadora, inclusiva, i participativa: el malbaratament alimentari, la falta d'accés a l'alimentació saludable i la manca d'oportunitats laborals de persones en situació de risc d'exclusió social. Així comença la història i fins avui en dia amb uns valors clars: valentia, perseverança i visió d'impacte.

Missió:

Espigoladors és una empresa social que pretén incidir en tres problemes de la societat actual: el malbaratament alimentari; la manca d'accés a una alimentació sana i saludable d'alguns col·lectius en situació de risc d'exclusió social; la manca d'oportunitats d'aquests col·lectius.

Amb els següents fins: reduir l'índex de malbaratament de fruita i verdura mitjançant l'oferiment d'una alternativa-solució per a aquelles empreses i persones que actualment estan malbaratant; reduir l'impacte ambiental que es genera a partir del malbaratament alimentari (emissió de CO2, malbaratament de l'aigua, i altres recursos...); generar oportunitats a les persones en situació de risc d'exclusió que participin en el projecte; augmentar el nombre de persones sensibilitzades entorn del greu problema del malbaratament; donar accés a aliments sans i saludables, com són la fruita i la verdura, a menjadors socials o entitats socials; fomentar el consum d'aliments sans i saludables.

19 persones treballadores

6 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió

394 persones voluntàries

7 persones sòcies

Persones ateses dels serveis d'atenció a les persones:

- 73 a serveis a la infància i la joventut
- 78 a serveis a persones dependents o amb discapacitat
- 14 a serveis específics vinculats a l'àmbit penitenciari
- 27 a serveis a altres col·lectius en situació d'exclusió social
- 10 a serveis de cohesió i dinamització social

DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA PROPOSADA

L'ESPIGOLAMENT, UNA EINA DE TRANSFORMACIÓ SOCIAL

Breu descripció:

L'activitat d'espigolament, consisteix en la recollida directa al camp de fruites i verdures que es descarten perquè no tenen cabuda en el circuit comercial, ja sigui per raons estètiques, per excedents de producció o per un descens de les vendes amb el permís del productor de les terres. De la fruita i verdura recuperada, més d'un 95% es canalitza a entitats socials i punts de distribució d'aliments i, la resta, es transforma a l'obrador en conserves que es comercialitzen sota la marca "es im-perfect®".

Els programes d'espigolament es van obrint en diferents zones i seguint una metodologia:

1. Creen xarxes de productors locals d'una mateixa zona. Aquests productors s'adhereixen a la xarxa d'Espigoladors amb el compromís de no llençar aliments i avisar a la fundació quan tinguin excedents o minves. D'aquesta manera: visibilitzen el sector primari; redueixen el malbaratament alimentari en origen i el seu impacte mediambiental associat; apropen les persones de diferents sectors de la vida al producte local i de proximitat i prenen consciència del valor dels aliments i d'on provenen.
2. Creen una xarxa de punts de distribució d'aliments per zona. Aquests punts de distribució d'aliments han de tenir la capacitat de rebre i conservar aliments frescos. Al mateix temps també és un requisit que siguin punts de distribució amb projectes presents o futurs de creació d'una metodologia de donació d'aliments transformadora que trenqui amb un model assistencialista.
3. Creació de comunitats d'Espigoladors. Els Espigoladors són persones de diferents sectors: en atur, persones derivades de serveis socials o usuaris de punts de distribució d'aliments que vulguin formar part d'un grup amb una identitat que dignifica i al mateix temps fomenta l'autoestima i la generació d'oportunitats o simplement persones que volen participar d'aquesta activitat. Tots els Espigoladors segueixen un protocol marcat per l'organització.

Aportació de valor iniciativa:

- Trenca amb un model de donació d'aliments sense intervenció del receptor, promovent un canvi social en el qual es recupera el valor dels aliments com un recurs i no com un residu i es promou el consum responsable i sostenible i amb un clar impacte mediambiental.
- És un model basat en l'economia circular que afronta el repte de reduir el malbaratament alimentari.
- Facilita l'accés de productes frescos i saludables a persones en risc d'exclusió social.
- Promou un moviment ciutadà que s'acosta a la realitat dels productors connectant fàcilment amb la seva manera de fer i d'actuar.
- Consciència als consumidors amb impacte directe sobre un tema candent com és el malbaratament alimentari.
- És un model escalable i replicable a altres territoris.
- És un model participatiu i inclusiu que promou la generació d'oportunitats amb un sistema de recuperació d'aliments promovent la dignitat de les persones que no tenen accés a aliments.

Principals objectius assolits:

- Recuperen i dignifiquen una acció secular, l'espigolament, com una alternativa més en la lluita contra el malbaratament d'aliments.
- L'espigolament és una via d'acció directa contra el malbaratament alimentari que implica a diferents agents.
- L'espigolament és una eina de connexió entre els diferents actors clau del sistema de la cadena alimentària (productores/rs, indústria, consumidors, ciutadania...), per tal d'establir recursos i solucions per prevenir el malbaratament alimentari d'una manera transformadora, inclusiva.
- L'espigolament és una crida a l'acció que elimina els estereotips i té el poder per trencar les regles establertes a través d'un model innovador.
- Mitjançant l'espigolament, apropen persones ateses d'entitats socials de diversa índole a la pràctica agrícola alhora que es treballen valors, conductes i motivacions.
- Acosten la ciutadania provinent principalment d'un medi urbà al món rural, posant en valor al sector primari.
- Promouen el coneixement i consum de producte fresc, de temporada, de proximitat i estèticament imperfecte a la ciutadania.
- Redueixen l'impacte ambiental negatiu.
- Fomenten i promouen el dret a una alimentació saludable i sostenible.
- L'obrador funciona com a eina de transformació social, oferint oportunitats laborals a persones en risc d'exclusió.

Principals resultats obtinguts:

Des de 2015 a 2018, s'han obtingut els següents indicadors d'impacte: 605 tones d'aliments recuperats; 270 tones d'emissions de CO2 evitades; 367 milions de litres d'aigua estalviats; 1.857.032 racions d'aliments servits (300 g); 2.420 espigadors participants; 94 productors i empreses del sector transformació

que col·laboren; 50 entitats socials a les quals es distribueixen aliments.

El model que desenvolupen incideix en la dignificació de les persones que es troben en una situació vulnerable i al mateix temps sensibilitza la població en general sobre un problema local i global com és el malbaratament d'aliments.

Abast experiència com a resposta:

L'impacte social es valora de manera transversal, des de la recuperació de productes alimentaris als camps de conreu, l'estalvi de recursos naturals, l'aproximació al sector agrari de col·lectius de població de diversa índole, l'apoderament de persones en risc d'exclusió, la promoció d'una alimentació sana i saludable, etc.

Agents implicats: sector primari. Grans i petits productors/res i empreses de distribució i transformació d'aliments que s'uneixen a la nostra xarxa compromesa en la lluita contra el malbaratament alimentari; entitats socials que treballen amb diferents col·lectius en situació de risc d'exclusió; entitats socials receptors d'aliments; persones ateses de punts de distribució d'aliments derivades de Serveis Socials; ciutadania amb interessos i motivacions per combatre el malbaratament alimentari de manera voluntària; comunitats d'espigoladors: persones procedents de diferents sectors de la vida que es converteixen en prescriptors de la causa.

Persones implicades en l'experiència:

Treballadores: 3

Membres equips directius: 1

Sòcies: 1

Ateses: 50 punts de distribució d'aliments

Voluntàries: 2.390 participants

a espigolades (2015-2018)

Principals factors clau d'èxit:

Han rebut la confiança del sector primari, tant dels principals sindicats agraris com dels productors signants de convenis de col·laboració.

Gaudeixen del suport d'algunes administracions públiques, tant municipals com autonòmic.

Han estat capaços d'implicar la ciutadania en l'acció d'espigolar, promovent l'augment de la consciència referent al malbaratament d'aliments.

Són una organització que treballa establint sinergies i col·laboracions per la creació d'un ecosistema d'agents de canvi social.

Aporten una solució a la demanda de producte fresc dels punts de distribució solidària d'aliments.

El model de negoci que presenten va encaminat a la sostenibilitat econòmica gràcies, en part, a la transformació de producte a l'obrador i posterior venda sota la marca Es imperfect.

Proposen un projecte innovador i pioner a l'Estat, que dona una nova visió de l'aprofitament alimentari al sector primari.

Es pretén fugir de l'assistencialisme tradicional apoderant col·lectius en situació de risc oferint oportunitats laborals.

Treball en equip i presa de decisions conjunta en tots els àmbits de l'organització.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa:

- L'espigolament és una activitat que han recuperat, per tant és una acció nova a treballar i que avui dia han estat capaces que figuri en una proposta de llei catalana.
- Són una organització de base que va començar amb molta empena i motivació, que encara tenen, però amb recursos econòmics molt precaris. Per tant, una manca de recursos econòmics que no permet avançar ràpidament però que ha fet desenvolupar molta creativitat i forjar un equip de persones al voltant que l'han donat suport i acompanyat.
- És un projecte molt ambiciós amb una proposta nova en totes les àrees que permet tenir una visió integral i poder esdevenir un referent en aquest camp.

Elements innovadors que aporta l'experiència:

Espigoladors aporta una nova visió en la lluita contra el malbaratament alimentari, afavorint al segle XXI una acció ancestral com era la de recollir els excedents dels camps per part de la població més desfavorida. Fuig del model assistencialista apoderant a col·lectius en situació vulnerable en el treball al camp i en un entorn natural promovent:

- Relació entre diferents col·lectius de persones
- Millora de l'autoestima personal
- Cohesió, apoderament del grup i establiment de relacions interpersonals.
- Participació grupal en una tasca solidària
- Adquisició d'hàbits i tècniques de treball
- Experimentació sensorial, motriu i vivencial

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat:

1- Els 3 factors que motiven l'existència d'espigoladors se succeeixen en qualsevol ciutat del món.

- El malbaratament alimentari.
- La manca d'accés a una alimentació sana i saludable d'alguns col·lectius en situació de risc d'exclusió social.
- La manca d'oportunitats d'aquests col·lectius.

Són per tant, elements que permeten replicar aquesta experiència allà on es cregui més necessari o urgent, per tal de pal·liar en la mesura del possible un o varis dels factors descrits.

2- Acció política i treball conjunt amb visió transformadora.

Proposta de llei catalana contra el malbaratament alimentari que és un bon punt de partida perquè es promouen lleis a altres comunitats.

Participació a diferents organitzacions internacionals per crear sinergies i campanyes conjuntes que promoguin canvis.

3- Organització escalable: el model permet incrementar l'impacte social i mediambiental creant una xarxa de programes d'espigolaments tant a la resta de l'Estat com internacionalment que es retroalimenta, aprofitin recursos entre elles i pugui actuar com una eina de transformació social, econòmica i ambiental.